

כיצד ייראה המשק כאשר 40% מהאוכלוסייה יהיו ערבים וחרדים?

06:52 | 30.7.2009 ערן ישיב

<< בנתוני הזכאות לבגרות שפירסם משרד החינוך לפני כמה שבועות, הופיע נתון שלא עורר תשומת לב.

לפי הנתון, כ-40% מבני ה-17 הם ערבים או חרדים. נתון זה תואם את התחזיות שבישראל יהיו ב-2025 26%-24% ערבים ו-19%-13% חרדים.

שתי קבוצות אלה שונות מאוד זו מזו, אך יש להן גם מאפיינים משותפים חשובים: שיעור השתתפות נמוך בכוח העבודה (בעיקר בקרב נשים ערביות וגברים חרדים), אבטלה גבוהה יחסית, תעסוקה בשכר נמוך בענפים ובמשלחי יד עם פריון נמוך ומיומנויות נמוכות יחסית, ושיעורי עוני גבוהים מאוד. קבוצות אלה תופסות כבר שנים מקום בולט בדו"חות העוני למיניהם. אם יימשכו דפוסים אלה, פירושו של דבר שב-2025 נתח נכבד מהאוכלוסייה יהיה בעל מאפיינים בעייתיים מבחינת שוק העבודה. לכך תהיה השפעה משמעותית על גודל התוצר, על הרכבו, על גודל התמיכה הממשלתית ועל ההכנסות ממסים. בפרט, יגדל מאוד יחס התלות במשק, כלומר מספר הצרכנים ביחס למספר היצרנים (העובדים).

מתחולל כאן שינוי ארוך טווח ויש להבין את משמעות השינוי הזה בהרכב הדמוגרפי של ישראל. זו תהיה מדינה שונה במובנים כלכליים, חברתיים, תרבותיים ופוליטיים. מובן שייתכנו שינויים נוספים עד 2025 ושמאפייני הקבוצות הללו לא יישארו סטטיים. ואולם לצורך זה נדרשים שלושה סוגים של תהליכים, שכעת לא נראה שהם מתקיימים. האחד הוא שינוי משמעותי ברצון וביכולת של הקבוצות הללו לעבוד ובמקביל בנכונות להעסיקן; השני הוא עלייה משמעותית בפריון המועסקים מקרב קבוצות אלו; והשלישי הוא התערבות ממשלתית שתפעל לשינוי אמיתי במאפייני שוק העבודה של קבוצות אלה.

אמנם אנו רואים בשוליים כניסה של גברים חרדים למעגלי הכשרה ועבודה ועלייה בהשתתפות של נשים ערביות בשוק העבודה, אך שינויים אלה אינם מאסיוויים מספיק. עדיין נשארת הבעיה כי רבים מהם לא עובדים וכי אלה שעובדים לרוב משתלבים בענפים ובמשלחי יד בעלי פריון נמוך.

הכותב הוא פרופסור-חבר לכלכלה באוניברסיטת תל אביב ועמית מחקר בלונדון סקול אוף אקונומיקס